

Tytuł - chroniły zabytki przedhistoryczne, jest wezwaniem, które nasuwa pytanie: dlaczego mamy je chronić, względnie - dlaczego te zabytki zasługują na to, by je chronić od niszczenia? Pytanie to wymaga odpowiedzi i odpowiedź tę ma dać dzisiejsza pogadanka, rozpoczynająca serię wykładów poświęconych nauce, której przedmiotem badań są zabytki przedhistoryczne. Na wstępie jednak musimy wyjaśnić sobie: co to są zabytki i co to są czasy przedhistoryczne.

W ujęciu najogólniejszym, możemy powiedzieć: zabytkiem jest każde dzieło przyrody i każde dzieło rąk i umysłu ludzkiego, które pochodzi z mniej lub bardziej odległych czasów, w stosunku do tych, w których żyjemy, lub które jest żywym pomnikiem minionej epoki - wytworem innych warunków niż obecne. Zgodnie z tym, wyróżniamy: zabytki przyrody - z podziałem na zabytki przyrody nieożywionej i ożywionej, oraz zabytki kulturowe - z podziałem na zabytki historyczne i przedhistoryczne. W pierwszej grupie będą to: skały, wzgórza, głazy, jaskinie, odsłonięcia ilustrujące pewne ciekawe zjawiska z historii ziemi, nawet pewne szczególne formy terenu i t.p., następnie - skamieliny, rzadkie, wymierające gatunki zwierząt - u nas np. żubr, niedźwiedź, bóbr, świstak, a ze świata roślin - limba, cis, brzoza karłowata, orzech wodny i in. W drugiej grupie, zabytkami historycznymi będą: dawne domy, pałace, dwory, kościoły, obrazy, rzeźby, starodruki, a również - dawne stroje, sprzęt domowy, narzędzia pracy i t.p.

Nie wszystko jednak, co jest związane z przeszłością, czy to w otaczającej nas przyrodzie, czy to w dziełach naszych przodków, zasługuje na chronienie. To też tylko te zabytki są chronione, które są rzadkie, reprezentują jakąś osobliwość, są klasycznym przykładem lub z jakichś innych powodów przedstawiają szczególną wartość. W przeciwieństwie do zabytków przyrody i historycznych - wszelkie zabytki przedhistoryczne są ważne i winny być chronione. Dlaczego - dowiemy się z dalszej części dzisiejszej pogadanki. Przede wszystkim musimy sobie wyjaśnić ^{samo} pojęcie czasów przedhistorycznych.

Dla ułatwienia sobie zadania, w rozważaniach swych ograniczymy się do terenu Polski współczesnej. Otóż, w historii naszej, podobnie jak każdego narodu, jest pewna data, która jest jakby linią graniczną - linią podziału naszej historii: na dzieje, o których wiemy na podstawie własnych i obcych dokumentów pisanych, i dzieje, ginące w pomroce czasów przedhistorycznych, o których wiemy tylko tyle, ile nam mówią o nich ukryte w głębi ziemi pozostałości kulturowe po naszych bezimiennych przodkach. W dziejach Narodu Polskiego, taką datą graniczną jest 963r. - data wielkiego historycznego wydarzenia, jakim było przyjęcie chrześcijaństwa. Dla prehistorii jest to data wyjściowa, a ściślej mówiąc - końcowa jej badań rozwoju kultury i starożytności czło-